Vaderschapskennis,
nr. 5 – juni 2022

Connect2Fathers –> Fathers4Fathers – Daddycation – Betrokken vaders

© Bob de Raadt
Medisch Maatschappelijk Werker – Contextueel Hulpverlener – Methodisch Ouderbegeleider – lid Connect2Grow > Connect2Fathers/Fathers4Fathers – Auteur/boekenrecensent – Assistent onderzoek bij de afd. Verloskunde-Gynaecologie Erasmus MC Sophia – ROTTERDAM.
www.bobderaadt.nl
@ bobderaadt@live.nl
Ook op: LinkedIn – Instagram

Inhoudsopgave

- Agenda (p.2)
- Publicaties (p.8)
- Berichten (p.8)
- Stellingen bij ‘Vaderschap in de context van Sociale Verloskunde’ ; Ode aan het vaderschap (p.17).
- Review: Beam, Shawn (2011/2012 Ned. vert.) - *Zó doe je dat PAPA. Alle onmisbare, overbodige en best wel handige dingen die je écht moet kunnen, (p.19).*
- Review: Henk Hanssen (2004-2010) – *Babymanagement voor mannen; praktisch handboek voor vaders, (p.20).*
- Review: Wij zijn nooit voorbij (2021); door Mirjam Louwen-van Bekkum (regie) e.a. (p.21).
- Review: Michael W. Smith (2022) – De weg van de vader, lessen van mijn vader over het leven en over God; Heerenveen: Ark Media; ISBN 978-90-33803-08-6, (p23).
- Bijlagen: boekrecensies ‘Broos’ en ‘Wij zijn nooit voorbij’; p.24.

Agenda:

- **Afscheidssymposium op 07-06-2022**, 13.30-17.00 uur; ‘**Ode aan het ‘Vaderschap’** – Erasmus MC Rotterdam – Afd. Verloskunde-Gyneacologie/Unit Psychosociale Zorg-KJPP / Moeder & KindCentrum.

AFSCHEIDSSYMPOSIUM

"ODE AAN HET VADERSCHAP"

ter gelegenheid van de pensionering van Bob de Raadt

Dinsdag 7 juni 2022
13.30 tot ca 18.30 uur
Locatie:
Erasmus MC Sophia
Voormalige restaurant (Sp-2407)

PROGRAMMA

Uw ceremoniemeester:
Josette Versteegh

13.30	**Inloop met koffie/thee**
13.45	**Prof. Dr. Eric Steegers, afdelingshoofd Verloskunde en Gynaecologie**
	"Het wenkend perspectief van een gezonde, kansrijke start"
14.05	**Dr. Hilmar Bijma, Gynaecoloog**
	"De rol van vader bij zwangerschap in kwetsbare situatie en Connect2Grow"
14.25	**Dr. Mijke Lambregtse - van den Berg, Psychiater**
	"Kwetsbaar ouderschap in de eerste 1000 dagen. Hoe zit het met de vaders? "
14.45	**Roland Rodgers, Coördinator jeugdhulp**
	"Wie het zaad plant moet ook voor de boom zorgen"
15.05	**Pauze met koffie/thee**
15.25	**Mystery speaker**
	"Spelen: stoer & zorgzaam"
15.40	**Drs. Fernanda Sampaio de Carvalho, Klinisch Psycholoog**
	"De geboorte van een migranten-vader"
15.55	**Mystery speakers**
	"Da(a)dkrachtig"
16.10	**Bob de Raadt**
	"Het is de hoogste tijd "
16.20	**Afronding programma + aanvang informele borrel (tot 18.30 uur)**

Uitnodiging

UITNODIGING WEBINAR VOOR (AANSTAANDE) OUDERS

'(Aanstaande) vaders in de verloskunde'

Hoog tijd om af te rekenen met het gevoel van overbodig zijn!

Maandag 13 juni van 20:00 - 21:00 uur (kosteloos)

Het Ouderpanel van het lectoraat Verloskunde & Geboortezorg van Hogeschool Rotterdam nodigt je van harte uit om de eerste editie van de webinar cyclus, speciaal gericht op (aanstaande) ouders, bij te wonen.

De rol van de aanstaande vader is tijdens de zwangerschap vaak beperkt. Immers, zijn partner is degene die de baby bij zich draagt en mannen hebben sowieso niet zoveel met een baby, toch..? Integendeel! Er zijn genoeg dingen die je wél kunt doen tijdens de zwangerschap als aanstaande vader. Tijdens dit webinar vertellen we je hier in een uurtje meer over.

Maatschappelijk werker Bob de Raadt gaat in op de vraag hoe je een betrokken vader kunt zijn: Hoe kun je stil staan bij je (nieuwe) rol en daar invulling aan geven?

Met Robin van Tilburg, initiatiefnemer van VADER Magazine, gaan we in gesprek over zijn drijfveren om dit informatie platform te starten. Met dit platform, maar ook met zijn boek 'Kickstart je Vaderschap', richt hij zich vooral op de (aanstaande) vader die zijn rol op een actieve manier wil invullen, vanaf het allereerste begin.

Het viel vader Bert van Asperen op, dat de verloskundige hem tijdens de zwangerschap niet zag staan en dat er bij het Centrum voor Jeugd en Gezin alleen maar naar de moeder werd gekeken. Dat was hem een doorn in het oog. Hij ontwikkelde met een aantal vrienden de cursus 'Welcome to Mankind' en zijn collega Alvin de Brabander vertelt daar in dit webinar meer over.

De laatste korte presentatie wordt verzorgd door Elke Slagt-Tichelman. Zij werkt als docent bij de opleiding Verloskunde en doet onderzoek naar ‘duurzame gezinsgerichte geboortezorg’, waarbij de rol van de vader natuurlijk ook niet mag ontbreken.

Tijdens het webinar zullen we je ook informeren over het Ouderpanel dat verbonden is aan het lectoraat Verloskunde en Geboortezorg.

Programma

19:55 uur	**Digitale inloop**
20:00 uur	**Welkom en introductie**, Hanneke Torij MSc, lector Verloskunde en Geboortezorg, Hogeschool Rotterdam
20:05 uur	**VaderKracht, relationeel vaderschap & betrokken vaders: DADDYCATION**, Bob de Raadt, medisch maatschappelijk werker/methodisch ouderbegeleider/contextueel hulpverlener in het Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis te Rotterdam
20:30 uur	**In gesprek met Robin van Tilburg**, oprichter en hoofdredacteur van VADER Magazine
20:35 uur	**Online voorbereiden op het vaderschap met Welcome to mankind**, Alvin de Brabander, presentator online cursus voor aanstaande vaders
20:55 uur	**Pitch ‘Duurzame gezinsgerichte geboortezorg’**, Elke Slagt-Tichelman, docent opleiding Verloskunde bij Hogeschool Rotterdam
21:00 uur	**Afsluiting**

Details

Kosten	Aan deelname zijn geen kosten verbonden
Datum	13 juni 2022

Tijd	20:00 - 21:00 uur
Locatie	Online via Teams. Na aanmelding ontvang je uiterlijk maandag 13 juni de link naar het webinar.

Graag tot 13 juni!
Met vriendelijke groet,

Hanneke Torij, lector Verloskunde en Geboortezorg
Angelica Venekamp, beleidsmedewerker
Heidi van Heiningen, coördinator ouderpanel

Tips

Kluun (2008) Help ik heb mijn vrouw zwanger gemaakt
Over ons - VADER Magazine
Kickstart je vaderschap
Daddycation
https://www.bobderaadt.nl/vaderschap.php
https://www.bobderaadt.nl/connect2fathers.php > Vaderschapkennis
https://www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php

Hogeschool Rotterdam
Kenniscentrum Zorginnovatie
Rochussenstraat 198
3015 EK Rotterdam
010 - 794 53 42
KenniscentrumZorginnovatie@hr.nl

praktijkgericht **onderzoek**

- **Uitnodiging voor een stakeholders bijeenkomst Vaderschap en Kansrijke Start**

Op 1 juli 2022 organiseert Pharos een stakeholders bijeenkomst over vaderschap in de eerste 1000 dagen en binnen Kansrijke start. Hiervoor nodigen we organisaties en personen uit die zich al enige tijd bezighouden met het thema vaderschap om te bespreken hoe we het thema verder kunnen brengen.

De bijeenkomst is van 10.00 – 12.30 uur
Inloop: 9.30 – 10.00 uur
Bijeenkomst: 10:00 – 12.30 uur
Lunch: 12.30 – 13.30 uur
Waar: Pharos: Arthur van Schendelstraat 600, 2e etage te Utrecht. Zie: https://www.pharos.nl/contact/

10.00 – 11.00 uur Kansrijke start en vaderschap
In het eerste deel, geleid door de programmamanager Kansrijke start van Pharos, gaan we in op het actieprogramma dat zich richt op de coalitievorming binnen gemeenten. Pharos heeft contact met alle gemeenten en we bespreken graag met jullie de focus en kansen voor Vaderschap. Ook gaan we in op de rol van Pharos en verkennen we gezamenlijke ambities.

11.15- 12.30 uur Handelingsperspectief voor gemeenten
In het tweede deel willen we met jullie aan de slag om jullie input en tips op te halen voor lokale coalities om vaderschap meer ruimte te geven binnen een aanpak kansrijke start: wat kan je als gemeente doen om partners mee te krijgen, hoe heb je aandacht voor vaders in alles wat je doet en welk mooie voorbeelden zijn er al?
Dit dient als input op een landelijke handreiking die we willen maken voor projectleiders Kansrijke Start.

Het volledige programma ontvang je op 17 juni.

Aanmelding

- Aanmelding voor deze Stakeholdersbijeenkomst kan via deze link
- Heb je praktische vragen, neem dan contact op met Carla van den Berg: c.vandenberg@pharos.nl
- Heb je inhoudelijke vragen, neem dan contact op met Marjolein Keij; m.keij@pharos.nl
- Deze uitnodiging is op naam, ken je iemand van wie je vindt dat hij/zij ook bij deze bijeenkomst aanwezig zou moeten zijn, neem dan contact op met Marjolein.

Publicaties:

- https://www.bobderaadt.nl/ouderschapchristelijkgeloof.php > Studieavonden betrokken vaderschap; april - mei 2022.
- 'Dubbelinterview over 'vaderschap' en over 'zoonschap'. Ft Bob de Raadt en Jelle Kop'. Vindplaats: https://youtu.be/Ah4ceUvTnYI . Zie ook op www.bobderaadt.nl
- Vaderschapkennis – Bericht nr. 4, mei 2022. Vindplaats: https://www.bobderaadt.nl/vaderschapskennis.php
- Band met overleden kind blijft levenslang - Vakblad Vroeg - boekrecensie door Bob de Raadt: '*Broos'*, van Nette Falkenburg; Vakblad Vroeg, Kennisplatform Jonge Kind; 02-06-2022.
- Raadt, B. de (2022) – boekrecensie > 'Nabestaanden hebben levenslang', n.a.v. het boek van Joost Zwagerman: *Door eigen hand* (2005); Amsterdam: De Arbeiderspers; in: Vakblad Sociaal Werk, nr.3, juni 2022, p. 36. Themanummer: Suïcide & Preventie[1].
- Recente publicaties op: https://www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php en https://www.bobderaadt.nl/connect2fathers.php > Kennisdossier vaderschap
- https://www.ouderscentraal.nl/rauwe-rouw-na-verlies-kind-gaat-levenslang-mee; boekrecensie, door Bob de Raadt, van het boek: *Wij zijn nooit voorbij* - Stichting Nooit Voorbij - Uitgeverij Nooit Voorbij.

Berichten:

- Van Jeroen de Jong: **Vurige vrijdag - 27 mei 2022:** Met Swedish Dads[2] biedt fotograaf Johan Bävman een kijkje in het leven van mannen die meer dan 6 maanden ouderschapsverlof nemen. De fototentoonstelling met foto's van 45 vaders reist de hele wereld over. Lees ook vooral ook de inleiding op het project waarin Bävman aangeeft deze vaders niet op een voetstuk te willen zetten, maar juist het gesprek aan wil gaan of en waarom deze vaders als bijzonder worden gezien.

- Stichting Eerste Hulp aan Kinderen EHAK; www.stichting-ehak.nl
  EHAK is een afkorting van **Eerste Hulp Aan Kinderen**. En daarom hebben wij ook bewust gekozen voor de naam **EHAK**. Wij **zijn** namelijk gespecialiseerd in het verzorgen van lessen over EHBO bij baby's en kinderen.

EHAK
EERSTE HULP AAN KINDEREN

[1] In *'Vaderschapskennis*', nr. 4 staat een uitgebreid review van het boek '*Door eigen hand"*
[2] Swedish Dads | Photographer Johan Bävman (johanbavman.se)

- In Vakblad Vroeg, zomer 2022-editie, met het thema 'Diagnostiek' staat een boeiend artikel over **"Betrek vader bij de vroegbehandeling van hun dove kind".** Evelien Dirks, Sanne Peet en Amy Szarkowski stellen dat "Vaders een unieke bijdrage leveren aan de opvoeding". Dat doen zij op een eigen manier: voorlezen voor het slapen gaan, gebruiken gevarieerder hun woordenschat, stellen 'waarom'-vragen, doen een beroep op het denkvermogen van hun kind(eren), lezen voor uit een andere categorie boeken dan de moeders (vaders kiezen eerder voor een stripboek, moeders kiezen eerder voor een prentenboek). Deze manier van vader-zijn bevordert de taalvaardigheden en de cognitieve vaardigheden. En vaders zijn op deze manier emotioneel meer betrokken bij hun kind. In het artikel gaan de auteurs specifiek in op de houding en de actieve rol die de vader speelt bij het dove en het slechthorende kind. Boeiend artikel.

- https://www.bbc.com/worklife/article/20220601-male-postnatal-depression-why-men-struggle-in-silence: Many mothers grapple with mental health challenges after the birth of a child. But fathers experience PND, too – and may be slipping through the cracks.. By Amanda Ruggeri, 6th June 2022.
  Ook vaders kunnen te maken hebben met postnatale stressklachten, ook al klinkt dat misschien vreemd in de oren. In dit artikel komt het verhaal van David Levine naar voren, als hij tot het besef komt dat hij zijn baby geschut heeft (shaken-baby-syndrome). Dat was in 2013 en zijn zoon was toen 2 weken oud. Als kinderarts wist hij als geen ander hoe gevaarlijk het schudden van je baby is. Het kan hersenbeschadigingen tot gevolg hebben en zelfs de dood. Het huilen van zijn zoon vatte Levine persoonlijk op, als een falen als vader.
  Ook vaders maken stressklachten mee, vooral omdat de transitie van 'niet-vader' naar 'vader-zijn' veel impact heeft. Vaders zijn er niet alleen om de moeders te ondersteunen. Zij ontwikkelen ook hun eigen vaderschap, hebben het nodig om vertrouwd te raken met de dagelijkse zorg, met de dagelijkse communicatie met de baby, met het leren omgaan met hun eigen reacties en emoties. Daar hebben ook zij steun en support bij nodig. Niet vanwege het problematische, maar om zelfvertrouwen in de zorg voor hun kind op te bouwen. En dat naast het actief zijn in andere levensdomeinen en het balans vinden in het gewone dagelijks leven: werk, partnerrelatie, sociaal netwerk, slaappatroon, vrije tijd, huishouden etc. In het artikel wordt het werk en de organisatie van Mark Williams genoemd, een supportgroup voor vaders in Engeland: Fathers Reaching Out [3]. Een steunend netwerk voor vaders, een klankbord voor vaders als zij te maken krijgen met stressklachten in relatie met het nieuwgeboren kind. Deze opvang is erg belangrijk: vaders moeten ook hun verhaal kwijt kunnen. Andere vadersteun wordt gegeven door: Pandas (in Engeland)[4], Postpartum International (USA; https://www.postpartum.net/) en Beyond Blue (Australië; https://www.beyondblue.org.au/).
  Dit artikel geeft veel informatie over depressieve klachten en stressklachten, die startende vaders tegen kunnen komen in de eerste maanden nadat hun kind geboren is. Vaders hebben informatie en steun nodig om hun kind veilig en verantwoord te

[3] www.reachingoutpmh.co.uk/fathers-reaching-out-lobby-group/
- dadmatters.org.uk/wp-content/uploads/2020/09/MARK_W …

[4] https://pandasfoundation.org.uk/how-we-can-support-you/support-groups/

kunnen verzorgen en koesteren. Urgent en alarmerend pleidooi voor betere zorg en aandacht voor vaders.

-

- **https://eenvandaag.avrotros.nl/item/mannen-met-trauma-of-depressie-na-bevalling-krijgen-minder-aandacht-dan-vrouwen-de-bedrijfsarts-lachte-me-uit/**
  Mannen met trauma of depressie na bevalling krijgen te weinig aandacht: 'De bedrijfsarts lachte me uit'

1. 21-06-2022 07:00
2. **Zorg en leven**
3. Auteur: **Paul Schram**

Bron: Josh Willink via Pexels

Veel moeders worstelen met geestelijke gezondheidsproblemen na de geboorte van hun kind. Maar ook vaders ervaren postnatale depressie of bevallingstrauma. 5 tot 10 procent van de jonge vaders krijgt hier last van, maar krijgt zelden de juiste hulp.

Dat je als man na de geboorte van je kind een postnatale depressie kunt krijgen, daar hadden deze vaders nog nooit van gehoord. Totdat het ze overkwam.

'Je moet wat doen'

"Ik was onrustig, ging veel eten en kwam daardoor 25 kilo aan. Met mijn partner had ik geen connectie meer, er ontstonden strubbelingen en ruzies. Dat ging door tot mensen in mijn omgeving zeiden: dit ben jij niet, je moet wat doen", vertelt Niek Schoonbrood.

De oorzaak van Nieks psychische klachten was, zo bleek later, de heftige bevalling die zijn partner doormaakte. Na een complicatie moest hun zoontje Dex eerder geboren worden, via een keizersnede.

'Alle alarmbellen gingen af'

"Ik moest meteen naar een andere kamer, alle alarmbellen gingen af. Daar stond ik, op de gang. In de kamer links lag mijn zoon te vechten voor zijn leven en rechts deed mijn vrouw hetzelfde. Ik had lood in mijn schoenen."

Later ontwikkelde Niek een posttraumatische stressstoornis (PTSS) en een postnatale depressie (PDD) en hij is niet de enige: ook Dave* kreeg een depressie na de geboorte van zijn kind. Hij vertelt zijn verhaal anoniem: "Ik werk in een mannenwereld en ik weet niet zo goed hoe mensen reageren als ik dit vertel."

Onveilige jeugd

Toen hij zijn zoon van 3 maanden oud meenam naar het zwembad ging het mis. "Toen ik thuiskwam bedacht ik me dat hij al net zo vaak had gezwommen als ik in mijn hele jeugd. Ik wist al langer dat mijn jeugd niet fantastisch was, maar hierdoor kwam het ineens binnen."

Dave ging overcompenseren thuis: "Ik moest het stabiele, veilige anker zijn. Altijd vroeg met opstaan met mijn zoon. De avonden en de nachten ook. Ik vond dat mijn vrouw moest herstellen en goed slapen. Dat hou je natuurlijk niet vol."

'Jij kan dit niet hebben, je bent man'

Mannen met een depressie na de bevalling van hun partner worden niet altijd serieus genomen door hun omgeving, zo merkte Niek toen hij werd doorverwezen naar een psycholoog, die de diagnoses postpartum depressie, dwangstoornis en posttraumatische stressstoornis stelde. Hij meldde zich ziek op zijn werk, maar werd uitgelachen door de bedrijfsarts. "Als man kan jij dit niet hebben, zei de arts."

Niek noemt het een taboe: "Je voelt dat je er alleen voor staat. Ik weet niet waarom een vader anders is dan een moeder. Neem klachten van vaders serieus." Dave ziet ook dat deze klachten bij mannen vaak maatschappelijk onbesproken zijn. "90 procent van de zorg rond de geboorte is op de vrouw gericht, dat is ook begrijpelijk, voor een vrouw is het fysiek en geestlijk zwaar. Maar vraag ook eens aan de man hoe het met hem gaat."

Zorg vooral gericht op vrouwen

Psychiater Mijke Lambregtse-van den Berg van Erasmus MC, en oprichter van het Landelijk Kenniscentrum voor Psychiatrie en Zwangerschap, ziet vaker dat mannen onterecht niet serieus genomen worden.

"Methodes om depressie na bevalling vast te stellen richten zich op de moeder. En ook in de zorg gaat nog weinig aandacht naar de vaders", zegt Lambregtse. Verschillende ziekenhuizen, zoals het Erasmus MC, hebben poli's voor zwangeren die kampen met psychische problemen, maar daar kunnen alleen vrouwen terecht."

Gevoel van machteloosheid

Hoewel het enerzijds begrijpelijk is dat de zorg rondom de zwangerschap zich voornamelijk op de moeder richt, wordt het echt tijd om ook meer aandacht te besteden aan de psychische klachten van de vader, vindt Lambregtse. De komst van een baby kan voor vaders net zo ingrijpend zijn.

"Een zware bevalling voor moeder en kind kan enorme gevoelens van machteloosheid oproepen. Mannen voelen zich verantwoordelijk voor hun net bevallen vrouw, hun net geboren kind, moeten het huishouden draaiende houden en ook nog blijven presteren op het werk. Daardoor is het lastiger om toe te komen aan hun eigen emoties."

- Dossier PND bij vaders:
  - https://www.nu.nl/kind-gezin/6206911/vadertaboe-ik-werd-vader-en-kreeg-een-post-partumdepressie.html
  - https://www.omroepwest.nl/nieuws/4563405/jan-chris-had-als-man-een-postnatale-depressie-ik-kwam-bij-de-crisisdienst-terecht
  - https://www.nporadio1.nl/nieuws/binnenland/2ec4f2e4-55c2-4387-877e-

07c6ec53b476/ook-vaders-kunnen-een-postnatale-depressie-krijgen-na-de-geboorte-van-hun-kind
- https://www.ggznieuws.nl/hormoonverandering-verklaart-postnatale-depressie-vaders/
- https://www.nrc.nl/nieuws/2021/11/08/ook-mannen-kunnen-na-de-geboorte-van-hun-kind-een-depressie-krijgen-a4064681

- **Podcast: Papa moet het doen, seizoen 2, van Tim en Maarten: "En toen werd ik vader".** Wat komt er allemaal kijken bij het vaderschap? Hoe ga je als vader om met het eerste jaar van je kersverse zoon of dochter? Wat voor autostoeltje moet je kopen? Wat doe je met Sinterklaas? En is er nog ruimte voor eigen tijd? "Een aanrader voor zowel de nuchtere als ietwat emotionele man".

- **https:**//decorrespondent.nl/13484/wat-de-emancipatie-nu-nodig-heeft-deeltijdprinsjes/4924347455588-0a7b3d25 - geschreven door Robin van Tilburg; De Correspondent; essay, 18-06-2022.
  De auteur geeft een historisch overzicht de vrouwenemancipatie en van het ontstaan van verlofregelingen, met name voor vaders, en die bestaan nog niet eens zo lang. Pas sinds 2002 werd het kraamverlof voor vaders in loondienst wettelijk geregeld. De auteur besluit zijn artikel met een pleidooi voor meer evenwicht in de verlofregelingen, naar bij voorbeeld Scandinavisch model. Koppels krijgen gezamenlijk verlof dat zij naar eigen inzicht mogen verdelen. Een directief citaat: "Vaders die bij hun kinderen betrokken zijn, zeggen dat dit een van hun belangrijkste bronnen van welzijn en geluk is". Daar ligt m.i. dus ook het belang van de sociale cultuur en de sociale visie op de maatschappijvorming. ([5]) Van Tilburg pleit voor 'minder werken en meer gaan zorgen' en geeft daar goede redenen voor.

- https://www.vadercursus.nl/product/15-22september-2022-nieuwegein-bij-st-antonius-geboortezorg/ Een cursus voor aanstaande vaders, met praktische informatie en tips, bij de komst van je kind. Informatie: www.vadercursus.nl

- https://www.linkedin.com/feed/update/activity:6943997949597134849
  Pappa's rouwen ook | Bjorn Visser
  12 vaders over het verlies van hun kind(eren).

  Als je kind overlijdt, moet je op de een of andere manier zien om te gaan met dit enorme verlies en hartverscheurende verdriet. Het rouwproces is vaak ruw, pijnlijk en eenzaam. Als ouders word je samen geconfronteerd met rouw, maar er zijn verschillen in hoe mannen en vrouwen met dit verlies omgaan.
  In 'Pappa's rouwen ook' vertellen twaalf vaders het kwetsbare en moedige verhaal over hoe ze zijn omgegaan met het verlies om hun overleden kind(eren). Wat gebeurde er? Welke invloed heeft rouw op hun eigen leven, emoties, huwelijk, gezinsleven en de omgeving? Waar liepen ze in het

[5] Het artikel toont foto's van www.josefientondelier.com en vermeldt het boek 'Nest'. Foto's en boek vertellen over de laatste dagen van haar zwangerschap en de eerste 9 maanden van hun beider ouderschap, zowel als moeder als van de vader, in 2020. De twee fototoestellen maakten samen 86.000 beelden.

dagelijks leven en op het werk tegenaan? Wat deed het verlies met de manier waarop ze nu in het leven staan? In dit boek krijg je als lezer een

uniek kijkje in het rouwende vaderhart.
De twaalf vaders verloren kind(eren) door een miskraam, stilgeboorte of op jonge leeftijd. De oorzaken van het overlijden van de kinderen zijn zeer divers. Een aantal vaders verloren hun kind(eren) jaren geleden, andere vaders werden er vrij recent mee geconfronteerd. In de verhalen kijken ze eerlijk terug en vertellen ze over hun verdriet en de ontdekkingen die ze deden. De verhalen worden in- en uitgeleid door Jakob van Wielink, rouwcounselor en leiderschapscoach.

Bjorn Visser (1988) is getrouwd met Inge en vader van Daan, Anna †, Lynn †, Aron en Elin. Hij is voorganger en woont met zijn gezin in Nijmegen. Hij richtte Stichting Rouwkost op waarmee hij, mede door zijn eigen ervaringen, ondersteuning wil bieden aan ouders die rouwen om het verlies van hun kind(eren). Bjorn schreef 'Pappa's rouwen ook' om herkenning en erkenning

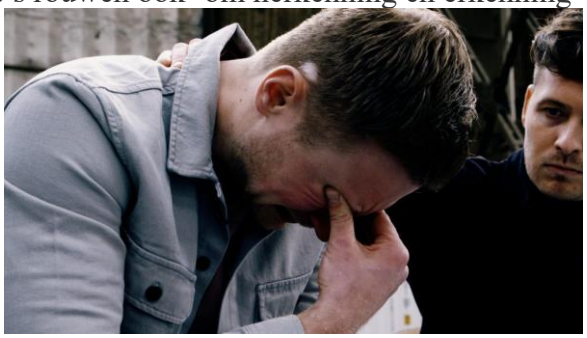

te bieden aan rouwende vaders.[6]

Stichting Rouwkost[7] ondersteunt ouders in hun rouw na het verlies van een kind. Uit ervaring weten we dat het rouwproces hiervan enorm ruw, pijnlijk en eenzaam kan zijn. Daarom zijn we er voor ouders om hen hierin te ondersteunen.

Dit doen we door verschillende vormen van ondersteuning te bieden: 1) praktische, 2) emotionele en 3) geestelijke ondersteuning. Daarbij richten we ons op ouders van kinderen die zijn overleden door een miskraam, stilgeboorte, overlijden tijdens de geboorte of op jonge leeftijd. Er is specifieke aandacht voor zowel de pappa als de mamma.

[6] https://ikmisje.eo.nl/artikel/kopie-van-zaterdag-28-maart-1922-uur - https://www.linda.nl/persoonlijk/opvoeden/tweeling-overleed-bjorn-papa-s-rouwen-ook/
[7] Https://rouwkost.nl/

In de documentaire 'Pappa's rouwen ook' gaan vijf vaders met elkaar in gesprek over het verlies van hun kind(eren)'. Een must see voor iedereen die een kind heeft verloren!

- https://www.ad.nl/rotterdam/op-zijn-twaalde-verbak-marco-39-het-contact-met-zijn-vader-heeft-hij-met-pijn-in-zijn-hart-aanvaard Verhalenverteller Marco Martens (39) is twaalf als hij het contact met zijn vader verbreekt. 25 jaar later, in de speeltijd met zijn eigen kroost, begint hij te twijfelen aan zijn eigen vaderrol. Hij baseert er zijn boek Erfgrens op. „De verbinding met mijn kind ontbrak?" Marco Martens in 'Erfgrens' - Marco Martens (1982) is een verhalenverteller die beweegt tussen de regels van kleinkunst, rap en poëzie. Hij maakte diverse albums, waaronder het goed ontvangen 'Ieder Huis Is Uit Vertrekken Gebouwd', en speelde op Oerol, De Parade, Lowlands en Zwarte Cross. Voor Hiphop In Je Smoel en De Correspondent richtte hij zich op spoken word. Hij is ook columnist bij Vers Beton en maakte podcastseries over ADHD en 'schurend vaderschap'. 'Marco Martens is wat mij betreft de verrassing van dit moment, met zijn enorme gevoel voor taal en meeslepende cadans.' - Sara Kroos, cabaretier.

- "Maar als een vrouw eenmaal zwanger is, hebben **mannen** volgens de indieners[8] van de wet 'juridisch geen rol' meer . 'Alleen de vrouw kan beslissen wat er met een .zwangerschapmoet gebeuren', zei PvdA-politica Attje Kuiken. 'Het is haar lichaam en haar keuze". (Bron: Ned. Dagblad, woe., 15 juni 2022; p.5; 'Abortus zonder beraadtermijn niet eenvoudiger'. Geschreven door Auke van Eijsden; nd.nl/politiek). *Kritische kanttekeningen: is dit democratisch t.a.v. de biologische vader en het (ongeboren) kind? Waar is het belang van de bio-vader? Waar is het belang van het aanstaande kind? Hebben biologische vaders en nu nog ongeboren kinderen (mensen in de groei) ook nog rechten?*

- ***Gewoon papa; over aardse papa's en hun volmaakte hemelse vader* – Thema: Generaties – Scholten Uitg.; Jaargang 1 – nr. 1 – mei 2022. ISBN 9789083224053.**

Nieuw tijdschrift, voor vaders, vanuit christelijke inspiratie. Mooie lay-out, boeiende interviews, met o.a. Kees van der Staay en zijn vader. Zangers en muzikanten wisselen samen ervaringen uit m.b.t. hun vaderschap. Het magazine bevat kooktips, tips voor gezamenlijke activiteiten en opvoedvraagstukken. Een gezellig, kleurrijk en inspirerend tijdschrift, origineel van opzet en dat smaakt naar meer (€9.95, 84pp).

[8] Ellemeet (Groen Links), Paternotte (D66) en Kuiken (PvdA); afschaffen verplichte bedenktijd bij abortus.

- **Welcome to mankind**

Boeiende zwangerschapscursus voor aanstaande vaders. Zeer toegankelijk en informatief, speels, ludiek en ter zake. Meerdere vaders vertellen hun expertise en geven praktische tips. Het is leuk dat zoveel vaders uit eigen hand ingaan op een veelheid van onderwerpen. Ik noem er een aantal: het geboorteplan maken, over roken en de risico's daarvan m.b.t. de zwangerschap, de kraamzorg, het kiezen van een naam, over de echo's en de controles, over de (on)kosten van een – komende – baby c.q. kind. Over hormonen, seks en borsten. Het kind en sport en andere vrije tijdsactiviteiten. De behoefte aan support en psychologische steun. Over voeding en leefstijl, over (het regelen van) kinderopvang. Kortom: deze cursus is enorm informatief, leerzaam, uitnodigend, uitdagend, boeiend en gezellig-ontspannen voor – aanstaande - vaders om te volgen. Zeker zinvol als je je aan het voorbereiden bent op komend ouderschap/va-

derschap. Een welkome bron om je op deze nieuwe fase te oriënteren. De cursus wordt gegeven door deskundigen: een mannelijke verloskundige met veel praktijkervaring, een psychologe, die gespecialiseerd is op het vlak van mannen en geboortezorg, naast de vele ervaringsdeskundige vaders! Een must-see! https://welcometomankind.nl/

Stellingen bij ‘Vaderschap in de context van Sociale Verloskunde’; Ode aan het vaderschap.[9]

Afscheidssymposium op 7 juni 2022 – Erasmus MC Sophia.

- Vaderschap in de context van Sociale Verloskunde en Neonatologie is nog vaak een ‘ondergeschoven kindje’ en daardoor komt ‘betrokken vaderschap’ in de knel.
- Vaders vertellen in interviews dat zij weldegelijk betrokkenheid ervaren en in die affiniteit willen groeien. Als professionals moeten wij hen daartoe ondersteunen en begeleiden.
- Dat vraagt om empathie in de benadering van vaders. Wat is hun verlangen (compassie) en hartsgerichtheid naar het kind toe? Wat willen zij voor hun kind betekenen? Wat zijn hun wensen daartoe? Waar zien zij tegenop? Hoe kan een belemmering weggenomen worden?
- Hoe kan het man-man-gesprek c.q. het vader-vader-gesprek daarbij helpend zijn?
- De focus ligt vaak op de moeders en de kinderen. Om die reden zal er een cultuuromslag moeten plaatsvinden om beter met de bio-papa’s in gesprek te komen.
- Een vader die bij de eerste echo de ‘cortonen’ (de harttonen) van het kindje hoort, glimlacht vaak van oor tot oor en is dus gevoelsmatig betrokken bij het komende kindje. Maak hem bewust van deze gezichtsuitdrukking. Dan kan hij daar verbinding mee maken. Die reactie is ook belangrijk voor de moeder om op te merken. Dat geeft focus op gezamenlijk ouderschap; dat versterkt de partner-relatie.
- Betrokken vaders en toegewijd vaderschap, vanaf het eerste stadium tijdens de zwangerschap, vergroten de participatie van de vader(s) bij de opvoeding. Die aspecten doen hun liefde en zorgzaamheid voor het kind groeien en zijn zij actiever bij de ontwikkeling van het kind betrokken. Dit dient een ieders belang: van het kind, van de moeder en van de vader.
- Dit is relevant voor het algehele gezinsbelang (family centured care). Betrokken vaders vergroten het welzijn van het gezin en bevorderen het gezondheidsperspectief.
- Het is belangrijk om vaders te wijzen op boeken, websites en cursussen, die hen kunnen helpen om zich goed voor te bereiden op hun vaderschap. Psycho-educatie aanbieden en vadersupportgroepen organiseren.
- Subsidiëring: om vaders meer, beter en gestructureerd bij de eerste 1000 dagen-periode (Kansrijke Start) te betrekken, moet vaderparticipatie meer structureel en strategisch ingebed en toegepast worden.

[9] Vindplaats: www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php > odeaanhetvaderschap

- Focus op vaders betekent: vergroting van *"Vaderschapskennis",* focus op moeder én vadergerichte geboortezorg, vader-vader-gesprekken (vadersupport) aanbieden, drempels voor vaders onderkennen en wegnemen, vaderschapsverlof verder uitbreiden (met 100% behoud van salaris).

- Vaders waarderen hun vaderschapsverlof, omdat zij dan direct voor het kind kunnen zorgen, zich kunnen hechten aan het kind, kunnen buidelen, kunnen helpen in een gezonde taakverdeling. Daarmee groeit hun vaderschapsbetrokkenheid en hun besef van verantwoordelijk-zijn. Bovendien kan het kind zich op beide ouders richten (kindbelang).

- Onderzoek naar vaderbetrokkenheid: interviews met vaders over hun ervaringen (http://www.bobderaadt.nl/vaderschap.php), drempels wegnemen en vaderparticipatie bevorderen, 'ouders voor ouders' & 'vaders voor vaders' (inloopspreekuur; http://www.bobderaadt.nl/connect2fathers.php) organiseren, vadersupportgroepen aanbieden (Daddy's place).

- Aandacht besteden aan cultureel-maatschappelijke aspecten (empowerment bieden vanuit levensbeschouwelijk-religieus perspectief: Daddycation, Marokkaanse vaders, Arubaans onderzoek naar vaderbetrokkenheid).

- Opties:
  - Kennisbank 'vaderschap' (Connect2Grow)
  - promotie-onderzoek 'VaderKracht mobiliseren/bevorderen in de Sociale Verloskunde c.q. geboortezorg'
  – pilots 'vaderbetrokkenheid' vanuit Kansrijke start, Stevig Ouderschap, Voorzorg/CJG
  – C-4PO + VaderFocus: webinars/seminars – lectures/studies – PowerPointPresentaties/projecten.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Review:

Beam, Shawn (2011/2012 Ned. vert.) - *Zó doe je dat PAPA. Alle onmisbare, overbodige en best wel handige dingen die je écht moet kunnen* – Houten: Uitg. Terra Lannoo; ISBN 978 90 8989 492 2.

Zoals de titel al zegt, is inderdaad een praktisch handboek: over allerlei onderwerpen en thema's. Het gaat in dit boek over zwangerschap, babyverzorging, spelen en spelletjes. Over de conceptie, zwangerschapskenmerken, de echo's, de stadia en de ontwikkelingsfasen van de baby in de buik, een 40-wekenplan maken, een bad klaarmaken, een superpapa zijn, een babyblog bijhouden, samen tijd doorbrengen, organiseer een mannendag (vaderdag ??, praten met andere vaders), tips om je huis babyproof te maken, je auto aanpassen, de verlichting op de babykamer, communiceren met de ongeboren baby, vervoersplan maken. Over de geboorte, uitdagingen, een keizersnee, een baby vasthouden, babykarakters herkennen, lief zijn voor mama, de luiertas inpakken, je baby voorstellen aan de hond, inbakeren, lichaamstaal lezen, helpen bij het voeden, telefoon als babyfoon, de fles geven,

babypoep ontcijferen, luieruitslag voorkomen, vlekken verwijderen, reizen per vliegtuig, een huilende baby sussen, de werkdag goed doorkomen, een baby wassen.
Over ontwikkelingsaspecten van de baby, de ontwikkeling stimuleren, kiekeboe spelen, training in buikligging, spelen in de speeltuin, stappen met je baby, mijlpalen ontdekken en vieren, genieten van de seizoenen, een zandkasteel bouwen, badtijd = feesttijd, voertuigen van dozen maken, verhalen verzinnen, memoribox maken, alledaagse dingen leuk maken, een sprookje verzinnen. Het boek vermeldt een lijst van benodigdheden en bevat een register.

De schrijver stelt dat de papa pas een band krijgt met het kind in de verloskamer (c.q. waar dan ook de bevalling plaatsvindt). Ik denk dat de vader al een band opbouwt bij de conceptie, bij de zwangerschapstest, bij de echo's en het horen van de cortonen, bij het zien bewegen van de baby in de buik, als de vader z'n hand op de buik legt, of z'n oor op de zwangere buik. Ook als hij een logboek/dagboek of een babyblog bijhoudt, ervaart hij inspiratie door en connectie met de foetus. Tijdens de zwangerschap van onze tweeling ervaarde ik mij zeker betrokken. Ook als klusser in de babykamer en tijdens het bijhouden van mijn dagboek voor/van de tweelingzwangerschap. Zelfs bij de miskramen voelde ik emoties. Dus de band met de aanstaande kinderen was er al ruim voor de bevalling. Daarnaast stelt de schrijver: "Een papa wordt geboren negen maanden voordat een baby wordt geboren". Daar kan ik het meer mee eens zijn.
De thema's in dit boek worden beschreven en vooral getekend door stap-voor-stap-illustraties en die zijn erg leuk en informatief om te bekijken. Kijk zelf maar! Van harte aanbevolen.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Review:
Henk Hanssen (2004-2010) – *Babymanagement voor mannen; praktisch handboek voor vaders; incl. BabyBasics-poster* – Hilversum: Uitg. IkVaderBoeken; www.ikvader.nl ; ISBN 13 > 978-90-77393-02-4. Contact: henk@ikvader.nl
Enkele vragen die Hanssen[10] aan de orde stelt, zijn:

- Financiële planning: wat kost de opvoeding?
- Wat zijn de beste babyapps voor op uw mobiele telefoon?
- Wat is de beste babyfoon?
- En de meest praktische kinderwagen?
- Hoe combineer ik werk en privéleven?
- Hoe zal het vaderschap mijn leven veranderen?
- Hoe houd ik de relatie met mijn partner verrassend?

Onderwerpen, thema's, citaten:

[10] Hij schreef ook *De 9maandengids voor mannen* (2005) en de *Kraamkalender voor mannen* (2006).

- “Kinderen met betrokken vaders ontwikkelen zich vanaf de geboorte op tal van terreinen beter dan kinderen met afwezige vaders: ze beschikken over een betere motoriek, nemen meer initiatieven en zijn psychisch stabieler”.
- “Onbalans in de werk-privésituatie leidt vaak tot verminderde concentratie, stress, ziekteverzuim, vermoeidheid”. ‘Better dads are better workers’, is een bekende uitspraak in de VS.
- “Vaderschap vraagt geduld, doorzettingsvermogen, loyaliteit, verantwoordelijkheid zijn”.

- APGAR-score (vernoemd naar een Newyorkse professor in de anesthesie Virginia Apgar) betekent: Appearance (kleur), Pulse (hartslag), Grimace (reactie op stimuli), Activity (beweeglijkheid van de spieren) en Respiratory effort (ademhaling).
- Maak een persoonlijk VaderschapsPlan: voorbereiding, motivatie, omstandigheden, visie op je vaderschap, vormgeving. Hanssen stelt 7 VaderVragen. Effectief Vaderschap in 7 dimensies: attitude van de partner, flexibliteit werktijden, voorbeeld van je eigen vader, activiteiten buiten je werktijd, zorgcapaciteit omgeving (familiesteun), opvattingen over man en zorg, tevredenheid met financiële situatie. Beschrijf jouw persoonlijke VaderVisie!
- Juridische aspecten: gezagsaspecten, ‘akte van erkenning ongeboren vrucht’, ouderschapsplan, invloed ‘moederschapsideologie’ (Tavecchio), aangifte doen.
- Werkaspecten, verlofregelingen,
- Babyverzorging/’onderhoud’, in managementtermen; kleding, slaap (opladen), spelen, wieg/bedje, eigen kamer voor het kind, buikzak/draagmogelijkheden, vervoer.
- Eten, borstvoeding, kunstvoeding,
- Commode, aankleedmeubel; luiers, praktische tips
- Over kinderopvang, gastouders, familieopvang.
- Babytaal en communicatie; zenders en ontvangers; spel als motor, speelgoed
- Hulpverlening/raadgevers: kraamverzorgende, verloskundige, (schoon)ouders, consultatiebureau, vaccinaties, gehoortest.
- Babyfoons en andere communicatiemogelijkheden, camera’s, slaapmiddelen
- Uitgaven en financiële planning, onkosten
- Kinderbijslag, kindgebonden budget, bijzondere bijstand.
- Een vader is: mede-kostwinnaar, betrokken, mede-verantwoordelijk, consequent, zorgzaam, brengt discipline bij.
- VADER betekent V (veiligheid), A (aandacht), D (discipline), E (eerlijkheid), R (regelmaat)
- Uitgebreide index van kernwoorden; uitgebreide lijst met geraadpleegde bronnen.

Bijzondere benadering, geeft ook plezier om te lezen. Geeft veel informatie en is dus inspirerend als voorbereiding op (a.s.) vaderschap. Goed naslagwerk voor betrokken vaders.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Review: Wij zijn nooit voorbij.

Blijvende herinneringen
Boekrecensie door Bob de Raadt

Boek: *Wij zijn nooit voorbij*
Mirjam Louwen-van Bekkum (regie), Daniël Stap & Claudia Roelofs e.a. (2022) – Uitg. Stichting Nooit Voorbij – Spaarndam (415 pag.; ISBN 978-90-831927-0-3).

Elk jaar sterven er in ons land ruim duizend kinderen in de leeftijd van 0 tot 20 jaar. Ouders, die hun kind verliezen, belanden in de ergste nachtmerrie, die hen maar kan overkomen. Een rollercoaster van spanning, onzekerheid, verdriet, hoop, teleurstelling, eenzaamheid, steun vanuit hun eigen netwerk, vermoeidheid, onbegrip, geleefd worden, afhankelijkheid en uiteindelijk rouw: rauwe rouw, die levenslang meegaat. En de herinnering aan hun overleden kind blijft. In dit boek staan zeven verhalen van ouders voor wie deze nachtmerrie werkelijkheid, het overlijden en het verlies van hun kind, is geworden.

Uitgebreid en intens vertellen Claudia & Daniël, Sabine, Danique, Marieke, Mariska, Femke en Martine openhartig, eerlijk, soms hartverscheurend, wanhopig, machteloos en ontroerend over het ziek worden van hun kind. Het ingrijpende behandelproces, de gesprekken met de artsen en de verpleegkundigen, met familieleden. De momenten van enorme onzekerheid, de wanhoop nabij, het eindeloos wachten, dicht bij het kind zijn, troost bieden en de rusteloosheid van ‘hoe-zal-dit aflopen’, de ondraaglijke pijn van het lijden van je kind en de pijn in je ziel? Ouderschap op het scherpst van de snede van ouderliefde, betrokkenheid, waakzaamheid en zorgzaamheid. Indrukkend beschreven. Alle respect voor deze ouders.
Wat me opvalt? Het zijn niet alleen de moeders die hun verhaal vertellen en hun emoties delen; ook de vaders van de overleden kinderen vertellen hun verhaal, over hun onmacht, de liefde voor hun kind en de achtbaan van allerlei emoties. Hun aandacht en zorg om het kind nabij te zijn en te helpen in het proces van achteruitgang en afscheid nemen. Vaders doen dat op verschillende manieren:

- samen de gesprekken met de artsen doen, en voorbereiden, en nabespreken; alert zijn
- de verzorging op zich nemen; wisseldiensten met de mama; taken verdelen
- familie mobiliseren voor ondersteunende taken
- uitjes verzorgen
- chauffeur zijn
- schoolkeuze begeleiden

- huisdier in het gezin opnemen, knuffeldier, als afleiding
- comfort bieden, op alle mogelijke manieren
- liedjes zingen, foto's maken, momenten vieren
- uitvaart goed voorbereiden; proactief zijn, etc.

Vaders en moeders die in hun rol als ouders samen, op een eigen en verbindende manier voor hun kind klaar staan en elkaar in de periode van rouw en verlies steunen en aanvullen. Naast de rauwe rouw is er ook de veerkracht van deze ouders. En hun kinderen zijn daarin degenen die hen daartoe inspireren. "Stoere, lieve, wijze en knappe kinderen".
Het boek is een herinneringsboek en tevens een oprecht eerbetoon aan deze kinderen: Kester, Livvia, Daaf, Dide, Kyan, Giulia en Ize. Een waardig en waardevol monument van blijvende herinneringen aan hen, die "nooit voorbij zijn".
Het boek is een uitgave van 'Stichting Nooit Voorbij'. Deze stichting biedt tevens hulp aan ouders in een vergelijkbare situatie. Zo geeft het boek aan het slot nuttige tips aangaande leeftijdsgebonden ontwikkelingsaspecten bij kinderen. In de vroege kindertijd als baby´s, over peuters en kleuters, kinderen tijdens de basisschoolleeftijd, in de pubertijd en de nieuwe afhankelijkheid waarin deze kinderen terecht komen als zij ziek worden en niet meer beter zullen worden.
Bijzondere citaten:

- "Alles is zo anders nu jij er niet meer bent. Het is zo stil en zo leeg hier zonder jou. Papa mist je heerlijke lach, je leuke blijde geluidjes, het luisteren naar je ademhaling als je naast me lag te slapen. De manier waarop je naar mij keek. Eigenlijk alles". (papa; p.73).
- "Een papa hoort zijn gezin te beschermen. De mogelijkheden om dit in het echte leven te doen heb ik bij jou niet kunnen doen. Dit verdriet weegt ontzettend zwaar. Ondanks dat ben ik wel zo ontzettend trots en als een pauw al trots is, dan moet je mij eens zien. Ik vind jou fantastisch, net als ik je broer en moeder fantastisch vind. Jullie zijn mijn gezin. Mijn trots!". Aldus de vader van Daaf (p.161).
- "Ook al is het kind overleden, deze ouders hebben ook het recht om over hun kind te vertellen. De herinneringen die ze hebben zijn zo dierbaar, er komen alleen geen nieuwe verhalen meer bij. Dus luister naar ze en hoor de liefde. Die liefde is namelijk nog het enige wat hen verbindt" (p.366).
- "Geen kind is zo aanwezig als het kind dat wordt gemist"(Manu Keirse; p. 371)
- "Troosten is geen dam tegen verdriet, maar juist een bedding voor verdriet". (p.378)

De website van de Stichting, www.stichtingnooitvoorbij.nl geeft belangstellenden meer informatie over haar activiteiten.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Review:

Michael W. Smith, Robert Noland (2021) – De weg van de Vader. Lessen van mijn vader over het leven en over God; Heerenveen: Ark media – €20.00; pp. 200 - ISBN 978-90-33803-08-6.

Songwriter, zanger, producer Michael W. Smith beschrijft op een openhartige manier hoe het contact met zijn vader is geweest, hoe hij hem gekend heeft, hoe zijn vader van waarde voor hem is geweest, wat hij met hem heeft ondernomen, hoe hij hem plezier en waardering gaf. Hij vertelt veel over de persoonlijke achtergronden en geschiedenis van zijn vader: diens vader stierf aan een hartaanval toen zijn vader 16 jaar was en voor het gezin moest gaan zorgen. Hij was enig kind en een broertje van hem was levenloos geboren. Smith vertelt over het geloofsvertrouwen waaruit zijn vader geleefd heeft en welke levenslessen zijn vader toepaste in het dagelijks leven: in zijn werk, als coach van het jeugdteam van Michael, in de omgang met andere mensen. Hoe zijn vader het leven weer oppakte na een ernstig ongeluk, met veel resterende klachten en beperkingen. Het is een indrukwekkend levensverhaal. De hoofdstukken zijn kernachtig ingedeeld met belangrijke thema's: de nalatenschap van de vader, diens trouw, kracht, liefde en erfenis. Ik heb dit boek in één adem uitgelezen.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Bijlage 1:

Bron: Band met overleden kind blijft levenslang - Vakblad Vroeg - boekrecensie door Bob de Raadt: '*Broos'*, van Nette Falkenburg; Vakblad Vroeg, Kennisplatform Jonge Kind; 02-06-2022.

Band met overleden kind blijft levenslang

Door
Redactie
-
2 juni 2022

Recensie 'Broos' door Bob de Raadt

'Broos' is een dun boekje met een indringende, medemenselijke wijsheid. Centraal staat de verbondenheid met een overleden kind en het feit dat die verbinding blijft. Het boekje vertelt de verhalen van kinderen die geleefd hebben en overleden zijn. Verhalen die een bijzondere betekenis houden voor hun families en vaak ook voor de zorgverleners.

De auteur, Nette Falkenburg heeft vanuit haar praktijkervaring als Geestelijk Verzorger in het Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis een schat aan ervaring opgedaan. In 'Broos' deelt zij deze belevenissen met ons. Het gaat daarbij over het immense belang van het contact tussen ouders en hun zieke kind, zowel in lichamelijke verbondenheid als in zielsverbondenheid.

De auteur maakt duidelijk hoe belangrijk het is om als ouders gezien te worden en echt contact te hebben met de verpleegkundigen en artsen. In de

harde werkelijkheid waarin ouders belanden rondom het overlijden van hun kind kunnen zij ook bijzondere momenten ervaren. Momenten die hen verbinden met hun kind en verder reiken dan wat logisch en voorspelbaar is. Dit boekje bundelt die bijzondere verhalen. Vaders en moeders komen aan het woord en vertellen over de gebeurtenissen die zoveel indruk op hen hebben gemaakt.

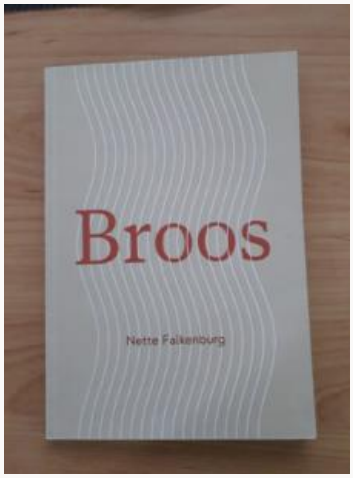

Ik vind het bijzonder om in die ervaringen meegenomen te worden. Stuk voor stuk zijn ze zo integer verteld, zo persoonlijk beleefd en zo ontroerend. Respect voor deze verhalen en intieme ervaringen.

'Broos', is overzichtelijk ingedeeld: Moeder en vader zijn tijdens het levenseinde van je kind (1); Gezien worden (2); Je eigen weg vinden (3); Bijzondere ervaringen (4); Betekenis geven (5).

Tot slot een kenmerkend citaat: "Als dit je overkomt, dat je kind sterft, klopt er niets meer. Tegelijkertijd ben je ontvankelijk voor gebeurtenissen die je overkomen en die je in een andere laag van je bestaan raken."

Een boekje om bij stil te staan en om stil van te worden.

'Broos' is te bestellen door een mail te sturen aan Nette Falkenburg: j.falkenburg@erasmusmc.nl

Bob de Raadt werkt als medisch maatschappelijk werker, ouderbegeleider en contextueel hulpverlener bij de Erasmus MC Sophia, is gastdocent bij de Erasmus MC Academie (Rotterdam), is lid van Connect2Grow, is boekenrecensent en binnenkort 'assistent onderzoek' bij Verloskunde &
Neonatologie. https://www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php

Emailadres: bobderaadt@live.nl

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Bjlage 2:
bron: https://www.ouderscentraal.nl/rauwe-rouw-na-verlies-kind-gaat-levenslang-mee

Rauwe rouw na verlies kind gaat levenslang mee - Ouders Centraal
Recensie 'Wij zijn nooit voorbij' door Bob de Raadt. Na het verlies v
kind belanden ouders in een vreselijke nachtmerrie. Een rollercoast
spanning, onzekerheid, verdriet, hoop, teleurstelling, eenzaamheid,
vermoeidheid, onbegrip, afhankelijkheid en uiteindelijk rouw.
www.ouderscentraal.nl

Rauwe rouw na verlies kind gaat levenslang mee

Door
pepijndg
-
8 juni 2022

Recensie 'Wij zijn nooit voorbij' door Bob de Raadt

Na het verlies van een kind belanden ouders in een vreselijke nachtmerrie. Een rollercoaster van spanning, onzekerheid, verdriet, hoop, teleurstelling, eenzaamheid, vermoeidheid, onbegrip, afhankelijkheid en uiteindelijk rouw. Rauwe rouw, die levenslang meegaat. En de herinnering aan hun overleden kind blijft. In dit boek staan zeven verhalen van ouders voor wie deze nachtmerrie werkelijkheid is geworden.

Openhartig en intens, soms hartverscheurend, wanhopig en ontroerend, vertellen Claudia & Daniël, Sabine, Danique, Marieke, Mariska, Femke en Martine over het ziek worden van hun kind. Het ingrijpende behandelproces, de gesprekken met de artsen, verpleegkundigen en familieleden. De momenten van enorme onzekerheid, het eindeloos wachten, troost bieden en de rusteloosheid van 'hoe-zal-dit aflopen'. Ouderschap op het scherpst van de snede. Indrukkend beschreven. Alle respect voor deze ouders.

Niet alleen moeders

Wat me opvalt? Het zijn niet alleen de moeders die hun verhaal vertellen en hun emoties delen, ook de vaders van de overleden kinderen komen aan het woord over hun onmacht, de liefde voor hun kind en de achtbaan van allerlei emoties. Vaders en moeders die in hun rol samen als ouders op een eigen en verbindende manier voor hun kind klaar staan en elkaar steunen en aanvullen. Maar naast de rauwe rouw is er ook de veerkracht van deze

ouders. En het zijn vooral hun kinderen die hen daartoe inspireren en kracht geven: stoere, lieve, wijze en knappe kinderen.

Eerbetoon

'Wij zijn nooit voorbij' is een herinneringsboek en tevens een oprecht eerbetoon aan deze kinderen: Kester, Livvia, Daaf, Dide, Kyan, Giulia en Ize. Een waardig en waardevol monument van blijvende herinneringen aan hen, die 'nooit voorbij zijn'!

Het boek is een uitgave van 'Stichting Nooit Voorbij'. Deze stichting biedt tevens hulp aan ouders in een vergelijkbare situatie. Zo geeft het boek aan het slot nuttige tips aangaande leeftijdsgebonden ontwikkelingsaspecten bij kinderen en de nieuwe afhankelijkheid waarin zij terechtkomen als zij ziek worden om niet meer beter te worden. Ga voor meer informatie naar: www.stichtingnooitvoorbij.nl

Wij zijn nooit voorbij >>

Bob de Raadt werkt als medisch maatschappelijk werker, contextueel hulpverlener, methodisch ouderbegeleider en is lid van Connect2Grow > Connect2Fathers in het Erasmus MC Sophia. Hij is auteur/boekenrecensent en binnenkort assistent onderzoek bij de afd. Gynaecologie-Verloskunde Erasmus MC Sophia – Rotterdam. Daarnaast is hij gastdocent bij de Erasmus MC Academie.

Contactgegevens: bobderaadt@live.nl / https://www.bobderaadt.nl/socialeverloskunde.php